

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σε συνεργασία με την Παιδαγωγική Σχολή, τη Φιλοσοφική Σχολή, τη Σχολή Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (ΣΕΦΑΑ) του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και τη Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Λεμεσού

ΗΜΕΡΙΔΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ

Κατανόηση • Ευαισθητοποίηση • Αντιμετώπιση
Μαζί, χτίζουμε μια κοινωνία χωρίς βία.

4 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

- Βία στα σχολεία
- Βία στο διαδίκτυο
- Ενδοοικογενειακή βία
- Βία στον αθλητισμό

Παρασκευή 9 Οκτωβρίου 2026

**Πύργος Παιδαγωγικής Σχολής του Αριστοτελείου
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ – ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Πληροφορίες: www.pseve.org

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Πρόλογος-Χαιρετισμός	3
Γενικές Πληροφορίες και Εγγραφή	5
Οργανωτική Επιτροπή	6
Επιστημονική Επιτροπή	6
Προσκεκλημένες Ομιλήτριες και Προσκεκλημένοι Ομιλητές	7
Συνοπτικό Πρόγραμμα	9
Αναλυτικό Πρόγραμμα	10
Περιλήψεις εισηγήσεων ημερίδας	13
25 χρόνια ΨΕΒΕ	29

ΠΡΟΛΟΓΟΣ-ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Η βία αποτελεί ένα από τα πλέον σύνθετα και επίμονα κοινωνικά φαινόμενα της εποχής μας. Μεταβάλλει τις μορφές και τα πεδία εκδήλωσής της, διαπερνά διαφορετικές πτυχές της ατομικής και συλλογικής ζωής και επηρεάζει ανθρώπους ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου ή κοινωνικής θέσης. Από το σχολικό περιβάλλον και τον ψηφιακό κόσμο έως την οικογένεια και τον χώρο του αθλητισμού, οι σύγχρονες εκφάνσεις της βίας μάς υπενθυμίζουν ότι βρισκόμαστε απέναντι σε ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο, η κατανόηση και η αντιμετώπιση του οποίου δεν μπορούν να περιοριστούν στα όρια ενός μόνο επιστημονικού κλάδου ή ενός θεσμικού φορέα.

Η επιστημονική κοινότητα έχει χρέος όχι μόνο να μελετά και να ερμηνεύει τα φαινόμενα αυτά, αλλά και να συμβάλλει ενεργά στην πρόληψη και την αντιμετώπισή τους. Η γνώση αποκτά, άλλωστε, μεγαλύτερη κοινωνική αξία όταν συναντά την εμπειρία του πεδίου, όταν συνομιλεί με τους θεσμούς και τις δομές που βρίσκονται καθημερινά δίπλα στους ανθρώπους που βιώνουν τη βία και όταν μετατρέπεται σε πρόληψη, παρέμβαση και κοινωνική δράση.

Με αυτή τη φιλοσοφία σχεδιάστηκε η σημερινή Ημερίδα. Τέσσερις διαφορετικές, αλλά βαθιά αλληλένδετες εκφάνσεις της σύγχρονης βίας - η βία στο σχολείο, η βία στο διαδίκτυο, η ενδοοικογενειακή βία και η βία στον αθλητισμό - προσεγγίζονται μέσα από διαφορετικές και αλληλοσυμπληρούμενες επιστημονικές οπτικές. Στόχος μας δεν είναι απλώς η παράθεση επιμέρους εισηγήσεων, αλλά η δημιουργία ενός συνεκτικού επιστημονικού αφηγήματος, μέσα από το οποίο θα επιχειρήσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα τους παράγοντες που γεννούν και συντηρούν τη βία, τις συνέπειές της για το άτομο και την κοινωνία, αλλά και τις δυνατότητες πρόληψης, προστασίας και ουσιαστικής παρέμβασης.

Ιδιαίτερη σημασία έχει για εμάς το γεγονός ότι σε αυτόν τον διάλογο η ακαδημαϊκή γνώση συναντά την εφαρμοσμένη εμπειρία. Πανεπιστημιακοί και ερευνητές συνομιλούν με εκπροσώπους θεσμικών και κοινωνικών φορέων, ανθρώπους που δραστηριοποιούνται καθημερινά στο πεδίο της πρόληψης, της προστασίας και της υποστήριξης. Γιατί η αντιμετώπιση της βίας δεν μπορεί να αποτελεί υπόθεση ενός μόνο επιστημονικού χώρου, ενός Πανεπιστημίου ή ενός φορέα. Απαιτεί συνέργειες, διεπιστημονικότητα και, κυρίως, τη συνάντηση της γνώσης με την κοινωνική πράξη. Φιλοδοξία μας είναι, επομένως, η Ημερίδα αυτή να αποτελέσει όχι μόνο έναν χώρο επιστημονικής ενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων, αλλά και έναν χώρο γόνιμου προβληματισμού και ουσιαστικού διαλόγου. Έναν διάλογο που δεν θα σταματήσει στην περιγραφή της βίας, αλλά θα αναζητήσει δρόμους πρόληψης και αντιμετώπισής της που θα μας βοηθήσει να περάσουμε από τη διαπίστωση του προβλήματος στην κατανόηση, και από την κατανόηση στη συλλογική ευθύνη και τη δράση.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ψυχολογική Εταιρεία Βορείου Ελλάδος (ΨΕΒΕ), σε συνεργασία με την Παιδαγωγική Σχολή, τη Φιλοσοφική Σχολή και τη Σχολή Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και τη Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Λεμεσού, σας καλωσορίζει στην Ημερίδα με τίτλο «Σύγχρονες Μορφές Βίας».

Ευχόμαστε οι εργασίες της να αποτελέσουν αφορμή για γνώση, προβληματισμό και γόνιμο διάλογο, αλλά και ένα ακόμη βήμα προς τη διαμόρφωση μιας κοινωνίας με λιγότερη βία, περισσότερη πρόληψη και μεγαλύτερο σεβασμό στον άνθρωπο.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο της ΨΕΒΕ

Κατερίνα Μουρατίδου
Καθηγήτρια ΑΠΘ
Πρόεδρος ΨΕΒΕ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΗ

Τόπος και Χρόνος της Ημερίδας

Οι εργασίες της ημερίδας θα πραγματοποιηθούν την Παρασκευή 09 Οκτωβρίου 2026, ώρες 09.30 έως 20.30, στην αίθουσα «Λόγου και Τέχνης» στον 10^ο όροφο του Πύργου της Παιδαγωγικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Επίσημη Γλώσσα της Ημερίδας

Επίσημη γλώσσα των εργασιών της ημερίδας είναι η Ελληνική.

Γραμματεία

Η Γραμματεία της ημερίδας θα βρίσκεται μπροστά από την αίθουσα Λόγου και Τέχνης και θα λειτουργεί από τις 09.00.

Εγγραφή

Η συμμετοχή στην ημερίδα θα είναι ΔΩΡΕΑΝ

Οργανωτική επιτροπή

Αλεξανδρής Κωνσταντίνος

Γρηγοριάδης Αθανάσιος

Μουρατίδου Αικατερίνη

Σακελλαρίου Μαρία

Τσιούμης Κωνσταντίνος

Επιστημονική επιτροπή

Αλεξανδρής Κωνσταντίνος

Γρηγοριάδης Αθανάσιος

Καραμαύρου Σοφία

Μαλεγιαννάκη Αμαρυλλίς

Μουρατίδου Αικατερίνη

Σακελλαρίου Μαρία

Σταυρακάκη Σταυρούλα

Τάλλη Ιωάννα

Τσιούμης Κωνσταντίνος

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΕΣ ΟΜΙΛΗΤΡΙΕΣ -

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

(με αλφαβητική σειρά)

Αδαμοπούλου Ειρήνη, Επίκουρη Καθηγήτρια Σχολικής Ψυχολογίας, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, της Παιδαγωγικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Αθανασιάδου Χριστίνα, Καθηγήτρια Συμβουλευτικής Ψυχολογίας (Σχολικής Συμβουλευτικής και Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας), στο Τμήμα Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Βλάχος Θεολόγος, Κοινωνικός Λειτουργός, Αν. Προϊστάμενος Τμήματος Υποδοχής & Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης Πύλης Αξιού.

Καρανίκος Αθανάσιος, Ψυχολόγος, Ψυχολόγος Τμήματος Ξενώνα & Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης Φοίνικα.

Κουγιουμουτζάκη Φωτεινή, Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας και Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης της Παιδαγωγικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Μαστρογιαννάκης Διαμαντής, ΣΕΠ Κοινωνιολογίας του Αθλητισμού, στη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Μπαρκούκης Βασίλης, Καθηγητής Διδακτικής Μεθοδολογίας στη Φυσική Αγωγή, στο Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού της Σχολής Επιστημών Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Μπίμπου Ιωάννα, Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας – Εφαρμογών στο Χώρο του Σχολείου, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης της Παιδαγωγικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Νικολιδάκης Συμεών, Διδάκτορας, Διδάσκων στο Πανεπιστήμιο Λεμεσού & Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Παναγιώτης Κοσμάς, Επίκουρος Καθηγητής Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας, Πρόεδρος Τμήματος Επιστημών της Αγωγής, της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Λεμεσού, και Διευθυντής του ΠΜΣ "Ειδική Αγωγή και Νέες Τεχνολογίες".

Παπάς Λευθέρης, Εμπνευστής της δημιουργίας της "Δομής 1ης Φεβρουαρίου 2022 - Εις το Όνομα του Άλκη" και Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου της Δομής.

Σακελλαρίου Μαρία, Καθηγήτρια Παιδαγωγικής (Παιδαγωγική και Καινοτόμες Διδακτικές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση), στο Τμήμα Επιστημών Αγωγής της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Λεμεσού. Κοσμήτορας Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Λεμεσού και Ομότιμη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Σορβατζιώτη Δήμητρα, Καθηγήτρια Ποινικού Δικαίου-Εγκληματολογίας – Εξαρτήσεων και Θεραπευτικής Δικαιοσύνης. Πρόεδρος του Τμήματος Νομικής της Σχολής Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών και Αντιπρύτανης Διεθνών Υποθέσεων και Έρευνας του Πανεπιστημίου Λεμεσού.

Τουλούπης Θάνος, Επίκουρος Καθηγητής Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Χατζηνικολάου Κορίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αναπτυξιακής Ψυχοπαθολογίας και Προβλημάτων Επικοινωνίας, στο Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, της Παιδαγωγικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή 09/10/ 2026

9.00 – 9.30	Εγγραφές
9.30 - 10.00	Τελετή έναρξης – Χαιρετισμοί
10.00 - 11.30	Ομιλίες/συζήτηση/ερωτήσεις θεματικού πεδίου «Βία στα σχολεία»
11.30 - 12.00	Διάλειμμα
12.00 - 13.30	Ομιλίες/συζήτηση/ερωτήσεις θεματικού πεδίου «Βία στο Διαδίκτυο»
13.30	Μεσημεριανό Διάλειμμα

16.00-17.30	Ομιλίες/συζήτηση/ερωτήσεις θεματικού πεδίου «Ενδο-οικογενειακή Βία»
17.30-18.00	Διάλειμμα
18.00-19.30	Ομιλίες/συζήτηση/ερωτήσεις θεματικού πεδίου «Βία στον Αθλητισμό»
20.00	Λήξη εργασιών Ημερίδας

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή 09/10/2026

9.00 – 9.30	Εγγραφές
9.30 - 10.00	Τελετή έναρξης - Χαιρετισμοί

10.00 – 11.30	ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Βία στα σχολεία
----------------------	--

10.00 - 10.15	Σχολικός Εκφοβισμός: Συστημικές και Πολυεπίπεδες Προσεγγίσεις Πρόληψης και Παρέμβασης στη Σχολική Κοινότητα Αδαμοπούλου Ειρήνη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
10.15 – 10.30	Πλαισιώνοντας τη σχολική βία και το τραύμα στην Κριτική Ψυχολογία Μπίμπου Ιωάννα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
10.30 – 10.45	Η σχολική βία ως κοινωνική σχέση: πέρα από το “βίαιο παιδί” - ιστορικές κατασκευές της νεανικής παραβατικότητας, νεοφιλελεύθερη παιδική ηλικία και κοινωνικές ανισότητες στο σύγχρονο σχολείο Κουγιουμουτζάκη Φωτεινή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
10.45-11.00	Στρατηγικές για τη διαχείριση συγκρούσεων στη Σύγχρονη Προσχολική και Πρωτοσχολική Εκπαίδευση Σακελλαρίου Μαρίου, Πανεπιστήμιο Λεμεσού
11.00-11.30	Συζήτηση-Ερωτήσεις
11.30-12.00	Διάλειμμα

12.00 – 13.30	ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Βία στο διαδίκτυο
----------------------	--

12.00 – 12.20	Θωρακίζοντας το ψηφιακό μέλλον: Ο ρόλος της εκπαιδευτικής τεχνολογίας και του ψηφιακού εγγραμματισμού στην πρόληψη της διαδικτυακής βίας

Παναγιώτης Κοσμάς, Πανεπιστήμιο Λεμεσού |
| 12.20 – 12.40 | Ηλεκτρονικός εκφοβισμός μεταξύ μαθητών/τριών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες: Το ψηφιακό πρόγραμμα πρόληψης TABBY

Τουλούπης Θάνος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου |
| 12.40-13.00 | Ψηφιακή Γονεϊκή Εμπλοκή και Νέες Μορφές Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ψηφιακή Εποχή

Νικολιδάκης Συμεών, Πανεπιστήμιο Λεμεσού και Αιγαίου |
| 13.00-13.30 | Συζήτηση-Ερωτήσεις |
| 13.30-16.00 | Διάλειμμα |

16.00 – 17.30	ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Ενδοοικογενειακή Βία
----------------------	---

16.00 - 16.15	Ενδοοικογενειακή βία: ένα επίμονο κοινωνικό ζήτημα με ολέθριες συνέπειες

Αθανασιάδου Χριστίνα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης |
| 16.15 – 16.30 | Το Παιδί στον Κύκλο της Ενδοοικογενειακής Βίας: Ένα Πολυπαραγοντικό Κοινωνικό Φαινόμενο και τα Όρια της Θεσμικής Προστασίας

Σορβατζιώτη Δήμητρα, Πανεπιστήμιο Λεμεσού |
| 16.30 – 16.45 | «Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις του Ε.Κ.Κ.Α. για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας: Υποστήριξη σε γυναίκες & παιδιά»

Βλάχος Θεολόγος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης |

16.45-17.00	Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις του Ε.Κ.Κ.Α. με θύτες ενδο-οικογενειακής βίας Καρανίκος Αθανάσιος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
17.00-17.30	Συζήτηση-Ερωτήσεις
17.30-18.00	Διάλειμμα

18.00 – 19.30	ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: Βία στον Αθλητισμό
----------------------	---

18.00 - 18.15	Η βία στον αθλητισμό ως σύγχρονο ψυχοκοινωνικό φαινόμενο: ηθικές προκλήσεις, αξίες και ψυχολογικοί μηχανισμοί που ευνοούν την εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών Μπαρκούκης Βασίλειος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
18.15 – 18.30	Διαπροσωπική βία σε ανήλικα άτομα στον αθλητισμό: ψυχολογικές και αναπτυξιακές διαστάσεις και ευρήματα μιας πιλοτικής μελέτης στον ελληνικό χώρο Χατζηνικολάου Κορίνα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
18.30 – 18.45	Η πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό: κοινωνικές πολιτικές, θεσμικές παρεμβάσεις και σύγχρονες προοπτικές για ασφαλή αθλητικά περιβάλλοντα Μαστρογιαννάκης Διαμαντής, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
18.45-19.00	Η αλλαγή της οπαδικής κουλτούρας μπορεί να φέρει αποτελέσματα που ξεπερνούν τα όρια του αθλητισμού Λευθήρης Παπάς, Δομή 1^{ης} Φεβρουαρίου 2022 – Εις το Όνομα του Άλκη
19.00-19.30	Συζήτηση-Ερωτήσεις
19.30-20.00	Λήξη εργασιών ημερίδας

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ
εισηγήσεων
ημερίδας

1^η Θεματική: Βία στα Σχολεία

1^η εισήγηση: «Σχολικός Εκφοβισμός: Συστημικές και Πολυεπίπεδες Προσεγγίσεις Πρόληψης και Παρέμβασης στη Σχολική Κοινότητα»

Ειρήνη Αδαμοπούλου

*Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης*

Ο σχολικός εκφοβισμός, τόσο στην παραδοσιακή του μορφή όσο και στην ηλεκτρονική του εκδοχή (διαδικτυακός εκφοβισμός), αποτελεί ένα από τα πιο διαδεδομένα φαινόμενα σχολικής βίας, με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και την ευημερία των μαθητών/τριών. Η αποτελεσματική αντιμετώπισή του δεν μπορεί να στηρίζεται σε αποσπασματικές, ατομοκεντρικές παρεμβάσεις, αλλά προϋποθέτει μια συστημική, πολυεπίπεδη προσέγγιση που εμπλέκει ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Παράλληλα, οφείλει να λαμβάνει υπόψη την ψηφιακή πραγματικότητα στην οποία κινούνται σήμερα οι μαθητές/τριες, όπου τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι πλατφόρμες ανταλλαγής μηνυμάτων και οι αναδυόμενες τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης δημιουργούν νέες δυνατότητες εκδήλωσης και διάδοσης ψηφιακής βίας. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί μια επισκόπηση των βασικών αρχών της συστημικής πρόληψης και παρέμβασης στον σχολικό εκφοβισμό, με έμφαση στη μετάβαση από αντιδραστικές πρακτικές διαχείρισης μεμονωμένων περιστατικών σε πολυεπίπεδα μοντέλα που ενσωματώνουν την κοινωνική και συναισθηματική αγωγή, την καλλιέργεια θετικού και συμπεριληπτικού σχολικού κλίματος και τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας. Η ποιότητα των σχέσεων ανάμεσα στα μέλη της σχολικής κοινότητας συνδέεται με χαμηλότερα επίπεδα εκφοβιστικής συμπεριφοράς και θυματοποίησης, γεγονός που αναδεικνύει τη σημασία παρεμβάσεων για την ενίσχυση της σχεσιακής δυναμικής σε επίπεδο τάξης και σχολικής μονάδας. Η προσέγγιση αυτή αντανακλά, επομένως, μια μετατόπιση από τη συμβατική αντιμετώπιση του εκφοβισμού προς τη διαμόρφωση σχολικής κουλτούρας που καλλιεργεί το αίσθημα του ανήκειν, ενισχύει τη συμπερίληψη και προάγει την αλληλοϋποστήριξη.

1^η Θεματική: Βία στα Σχολεία

2^η εισήγηση: «Πλαισιώνοντας τη σχολική βία και το τραύμα στην Κριτική Ψυχολογία»

Ιωάννα Μπίμπου

Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η σχολική βία απασχολεί έντονα, διαχρονικά, την εθνική και διεθνή βιβλιογραφία. Η πλειοψηφία των ακαδημαϊκών και κλινικών μελετών επικεντρώνονται στις ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις των παιδιών/εφήβων, δίνοντας έμφαση σε διαγνωστικές κατηγορίες όπως είναι η μετατραυματική διαταραχή στρες, άγχος κλπ. Η παρούσα ανασκόπηση, βασιζόμενη σε δεδομένα εποπτειών με σχολικούς ψυχολόγους, διερευνά την εννοιολογική πλαισίωση και την αξιολόγηση του τραύματος στο πεδίο της σχολικής βίας, αναδεικνύοντας τους εγγενείς περιορισμούς των κυρίαρχων προγραμμάτων παρέμβασης και την αναγκαιότητα υιοθέτησης κριτικών δομικών προσεγγίσεων. Η μετακίνηση από το επίπεδο της ατομικής παθολογικοποίησης προς δομικά μοντέλα τραύματος για τα παιδιά/εφήβους επιτρέπει τον επαναπροσδιορισμό των εννοιών της ανθεκτικότητας και της ευαλωτότητας, εντάσσοντας τις στις ευρύτερες κοινωνικοπολιτισμικές και ιστορικές διαδρομές του τραύματος. Αντλώντας από τα μοντέλα του δομικού τραύματος και της Κριτικής Ψυχολογίας, οι επιπτώσεις της σχολικής βίας δεν προσεγγίζονται ως μεμονωμένο, απομονωμένο συμβάν, αλλά ως μια συνεχής διεργασία δομικής βίας που αναγνωρίζει τις ψυχολογικές και ενσώματες επιπτώσεις της συστηματικής έκθεσης των παιδιών σε πλαίσια κοινωνικών ανισοτήτων. Επισημαίνεται ότι οι συστημικές παρεμβάσεις στη σχολική κοινότητα είναι αποτελεσματικότερες από τις ατομικές, τονίζοντας emphatically την ανάγκη για κριτική επανατοποθέτηση της ψυχολογίας ως κοινωνικής επιστήμης (Rose, 1996. Schott & Sondergard, 2014).

1^η Θεματική: Βία στα Σχολεία

3^η εισήγηση: «Η σχολική βία ως κοινωνική σχέση: πέρα από το “βίαιο παιδί” — ιστορικές κατασκευές της νεανικής παραβατικότητας, νεοφιλελεύθερη παιδική ηλικία και κοινωνικές ανισότητες στο σύγχρονο σχολείο»

Φωτεινή Κουγιουμουτζάκη

*Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης*

Η σχολική βία δεν αποτελεί απλώς έκφραση «προβληματικών» παιδιών ή/και οικογενειών, δεν είναι ούτε μόνον ατομική παθολογία ούτε ακόμα, αποτέλεσμα μιας ανεπαρκούς οικογενειακής ή σχολικής κοινωνικοποίησης. Οι ατομοκεντρικές ερμηνείες του φαινομένου υποστηρίζουμε ότι συμπληρώνονται κριτικά με τη μελέτη των συμβολικών και δομικών μορφών βίας, και της αναπαραγωγής της ανισότητας, δεδομένου ότι πέραν της άμεσης, ορατής βίας μεταξύ παιδιών υπάρχει α) η συμβολική/θεσμική βία του σχολείου -που περιλαμβάνει ταξινομήσεις, αξιολόγηση, αποκλεισμούς, πειθαρχία, κανονικοποίηση, και β) η δομική βία της κοινωνίας η οποία συντίθεται από ταξικές ανισότητες, άνιση κατανομή πόρων και προσδοκιών, επισφάλεια, ανταγωνισμό, εξατομίκευση. Υπό αυτήν την έννοια συζητάμε τη σχολική βία ως πεδίο διαπραγμάτευσης *ευρύτερων κοινωνικών σχέσεων και μετασχηματισμών*, διατυπώνοντας με νέους όρους τις σχετικές ερμηνείες, όπως «τι κοινωνικές σχέσεις, μορφές παιδικής ηλικίας και γονεϊκότητας, εκπαιδευτικές προσδοκίες και σχολικές πρακτικές παράγουν τις συνθήκες μέσα στις οποίες η βία γίνεται δυνατή, νοηματοδοτείται και αντιμετωπίζεται». Πιο συγκεκριμένα, συζητάμε τη σχολική βία ως ένα κοινωνικό και εκπαιδευτικό φαινόμενο που παράγεται στη διασταύρωση των ιστορικών μετασχηματισμών της νεότητας και της νεανικής παραβατικότητας, των σύγχρονων μορφών παιδικής ηλικίας και γονεϊκότητας, της σχολικής κουλτούρας και των αντιφατικών απαιτήσεων που τίθενται σήμερα στο σχολείο και στους εκπαιδευτικούς. Με άλλα λόγια, η σχολική βία ορίζεται και ως ένα κοινωνικά και ιστορικά παραγόμενο φαινόμενο, το οποίο αποκτά συγκεκριμένες μορφές μέσα στο σχολείο, καθώς συναντώνται η κοινωνική ανισότητα, η νεοφιλελεύθερη λογική του ανταγωνισμού και της ατομικής ευθύνης, οι μεταβαλλόμενες μορφές πειθάρχησης του νεωτερικού υποκειμένου και ο μετασχηματισμός της εκπαιδευτικής αυθεντίας.

1^η Θεματική: Βία στα Σχολεία

4^η εισήγηση: «Στρατηγικές για την διαχείριση συγκρούσεων στη σύγχρονη προσχολική και Πρωτοσχολική εκπαίδευση»

Μαρία Σακελλαρίου

Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Λεμεσού

Η διαχείριση των συγκρούσεων στην Προσχολική και Πρωτοσχολική Εκπαίδευση συνιστά σύνθετη παιδαγωγική και κοινωνικο-συναισθηματική διαδικασία, η οποία συναρτάται με την ποιότητα των διαπροσωπικών σχέσεων, τη συμπερίληψη και τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς και δημοκρατικού σχολικού κλίματος. Η παρούσα εισήγηση θεμελιώνεται θεωρητικά στη σύγχρονη προσέγγιση της Συναισθηματικής Νοημοσύνης και της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας. Ειδικότερα, αξιοποιείται το μοντέλο ικανότητας των Mayer και Salovey, σύμφωνα με το οποίο η Συναισθηματική Νοημοσύνη αφορά την αντίληψη, αξιοποίηση, κατανόηση και ρύθμιση της συναισθηματικής πληροφορίας, καθώς και η διευρυμένη κοινωνικο-συναισθηματική προσέγγιση του Goleman, με έμφαση στην αυτοεπίγνωση, την αυτορρύθμιση, την ενσυναίσθηση και τις κοινωνικές δεξιότητες. Παράλληλα, η θεωρητική οπτική της Tomlinson για τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση υποστηρίζει την προσαρμογή της εκπαιδευτικής διαδικασίας στη μαθησιακή ετοιμότητα, τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό προφίλ των μαθητών. Στο συγκεκριμένο θεωρητικό πλαίσιο, η μελέτη διερευνά κατά πόσο η συστηματική αξιοποίηση διαφοροποιημένων παιδαγωγικών στρατηγικών και «νοητικών στηριγμάτων» μπορεί να ενισχύσει την κοινωνικο-συναισθηματική επάρκεια των μαθητών/μαθητριών και να λειτουργήσει προληπτικά έναντι των συγκρούσεων στη σχολική τάξη. Υιοθετήθηκε πειραματικός σχεδιασμός με μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση, μέσω κλειδών παρατήρησης και ημερολογίων καταγραφής, σε τάξεις Νηπιαγωγείου και Α΄ Δημοτικού Σχολείου. Τα ευρήματα ανέδειξαν ενίσχυση της συναισθηματικής επίγνωσης, της αυτορρύθμισης, της ενσυναίσθησης και της συνεργατικής συμπεριφοράς, παράλληλα με μείωση των περιστατικών έντασης στις πειραματικές ομάδες. Συμπερασματικά, η διασύνδεση της Συναισθηματικής Νοημοσύνης με τη Διαφοροποιημένη Διδασκαλία και Μάθηση αναδεικνύεται σε παιδαγωγικά πρόσφορη προσέγγιση για την πρόληψη των συγκρούσεων και την καλλιέργεια μιας κουλτούρας διαλόγου, αμοιβαιότητας και ειρηνικής συνύπαρξης ήδη από τα πρώτα στάδια της σχολικής ζωής.

2^η Θεματική: Βία στο Διαδίκτυο

1^η εισήγηση: «Θωρακίζοντας το ψηφιακό μέλλον: Ο ρόλος της εκπαιδευτικής τεχνολογίας και του ψηφιακού εγγραμματισμού στην πρόληψη της διαδικτυακής βίας»

Παναγιώτης Κοσμάς

Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Λεμεσού

Στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή, η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η καθολική πρόσβαση στο διαδίκτυο επαναπροσδιορίζουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, φέρνοντας παράλληλα στο προσκήνιο νέες, σύνθετες μορφές βίας, όπως ο ψηφιακός εκφοβισμός (cyberbullying), η ρητορική μίσους και η παραπληροφόρηση. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να αναδείξει μια ολιστική προσέγγιση του φαινομένου, που στόχο έχει την ενδυνάμωση του χρήστη μέσω της καλλιέργειας του ψηφιακού εγγραμματισμού. Ο ψηφιακός εγγραμματισμός δεν περιορίζεται στην απλή απόκτηση τεχνικών δεξιοτήτων, αλλά εκτείνεται στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης, στην υπεύθυνη αξιολόγηση της πληροφορίας και στην καλλιέργεια συναισθηματικής νοημοσύνης στον ψηφιακό χώρο. Μέσα από την ενίσχυση αυτών των δεξιοτήτων, οι χρήστες –και ιδιαίτερα οι νέοι– καθίστανται ικανοί να αναγνωρίζουν τους κινδύνους, να φιλτράρουν τις πληροφορίες και να υιοθετούν μια ασφαλή και ηθική διαδικτυακή συμπεριφορά. Παράλληλα, εξετάζεται ο καθοριστικός ρόλος της Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας ως ισχυρού συμμάχου στην πρόληψη. Η σύγχρονη τεχνολογία δεν αποτελεί μόνο το πεδίο εκδήλωσης επικίνδυνων συμπεριφορών, αλλά προσφέρει τα ίδια τα εργαλεία για την αντιμετώπισή τους. Μέσα από διαδραστικές πλατφόρμες μάθησης, προσομοιώσεις και εκπαιδευτικά εργαλεία πρόληψης, η εκπαιδευτική τεχνολογία μπορεί να ενσωματώσει βιωματικά την έννοια της ψηφιακής πολιτεότητας (digital citizenship) στη μαθησιακή διαδικασία. Συμπερασματικά, η εισήγηση υπογραμμίζει την αναγκαιότητα για μια συντονισμένη εκπαιδευτική στρατηγική για την πρόληψη της βίας. Η επένδυση στην παιδεία και η δημιουργική αξιοποίηση της τεχνολογίας συνιστούν τα πλέον αποτελεσματικά όπλα για τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς, συμπεριληπτικού και δημοκρατικού ψηφιακού περιβάλλοντος, μετατρέποντας τους χρήστες από παθητικούς καταναλωτές σε ενεργούς και υπεύθυνους ψηφιακούς πολίτες.

2^η Θεματική: Βία στο Διαδίκτυο

2^η εισήγηση: «Προγράμματα πρόληψης του διαδικτυακού εκφοβισμού στη σχολική κοινότητα: ερευνητικά δεδομένα και καλές πρακτικές εφαρμογής»

Τουλούπης Θάνος

Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η σύγχρονη βιβλιογραφία έχει μελετήσει εκτενώς τον ηλεκτρονικό εκφοβισμό ως βίαιη διαδικτυακή συμπεριφορά μεταξύ μαθητών/τριών τυπικής ανάπτυξης, καθώς και την πρόληψή του στη σχολική κοινότητα. Ωστόσο, αντίστοιχα ευρήματα παραμένουν αισθητά περιορισμένα σε ευάλωτες μαθητικές ομάδες, όπως οι μαθητές/τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες (ΕΕΑ/Α). Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στον ηλεκτρονικό εκφοβισμό μεταξύ μαθητών/τριών με ΕΕΑ/Α, αναδεικνύοντας την ευαλωτότητα των μαθητών/τριών αυτών και, ιδίως, εκείνων που εμπίπτουν σε συγκεκριμένες διαγνωστικές κατηγορίες, όπως η Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) και οι μαθησιακές δυσκολίες (ΜΔ). Παράλληλα, παρουσιάζονται το προφίλ των βασικών εμπλεκόμενων ρόλων και τα επιδημιολογικά δεδομένα, ενώ αναλύονται οι ψυχοεκπαιδευτικές επιπτώσεις του φαινομένου. Επιπλέον, αναδεικνύεται ο προστατευτικός ρόλος κοινωνικοσυναισθηματικών χαρακτηριστικών, όπως η ενσυναίσθηση και η αυτοεκτίμηση. Κεντρικός άξονας της εισήγησης αποτελεί η παρουσίαση του προγράμματος TABBY, ενός ερευνητικά τεκμηριωμένου ευρωπαϊκού προγράμματος πρόληψης ριψοκίνδυνων διαδικτυακών συμπεριφορών στη σχολική κοινότητα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα εφαρμογής του συγκεκριμένου προγράμματος στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, οι μαθητές/τριες με ΕΕΑ/Α, και ιδίως εκείνοι/ες με ΔΑΦ επιπέδου 1 ή ΔΕΠ-Υ, φαίνεται να παρουσιάζουν υψηλότερο βαθμό ευαισθητοποίησης απέναντι στον ηλεκτρονικό εκφοβισμό, συγκριτικά με τους/τις μαθητές/τριες με ΜΔ. Επιπροσθέτως, ενισχύεται περισσότερο ο προστατευτικός ρόλος της ενσυναίσθησης και της αυτοεκτίμησης των συγκεκριμένων μαθητών/τριών ως προς την εμπλοκή τους στον ηλεκτρονικό εκφοβισμό. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τον κομβικό ρόλο του σχολείου και της διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής και ψυχολόγων στην πρόληψη του ηλεκτρονικού εκφοβισμού μεταξύ ευάλωτων μαθητικών ομάδων, όπως οι μαθητές/τριες με ΕΕΑ/Α.

2^η Θεματική: Βία στο Διαδίκτυο

3^η εισήγηση: «Ψηφιακή Γονεϊκή Εμπλοκή και Νέες Μορφές Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ψηφιακή Εποχή»

Νικολιδάκης Συμεών

Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Λεμεσού

Η εισήγηση προσεγγίζει το ζήτημα της βίας, εστιάζοντας στη συμβολική και δομική διάσταση των ψηφιακών ανισοτήτων στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης. Στο επίκεντρο της προβληματικής βρίσκεται ο τρόπος με τον οποίο ο ψηφιακός μετασχηματισμός της επικοινωνίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας, στο πλαίσιο της αναδυόμενης Εκπαίδευσης 5.0, μπορεί να λειτουργήσει ως ένας σύγχρονος μηχανισμός αποκλεισμού. Η βία στην περίπτωση αυτή δεν εκδηλώνεται με φυσικό τρόπο, αλλά λαμβάνει τη μορφή μιας θεσμικής περιθωριοποίησης για εκείνες τις κοινωνικές ομάδες που στερούνται το απαραίτητο ψηφιακό κεφάλαιο και τις αντίστοιχες δεξιότητες. Μέσα από την ανάλυση των νέων μορφών αλληλεπίδρασης, αναδεικνύεται ο σοβαρός κίνδυνος οι τεχνολογικές καινοτομίες να ενισχύσουν την κοινωνική διαστρωμάτωση, αντί να την αμβλύνουν. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις ευάλωτες ομάδες, όπως οι μαθητές με αναπηρία ή προσφυγικό υπόβαθρο, όπου ο ψηφιακός αποκλεισμός των γονέων μεταφράζεται σε άμεσο εκπαιδευτικό μειονέκτημα για τα παιδιά, θίγοντας το δικαίωμά τους στην ισότιμη μάθηση. Παράλληλα, επαναπροσδιορίζεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού ως διαμεσολαβητή και ψηφιακού συμβούλου, ο οποίος καλείται να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών υποβάθρων. Προτείνεται ένα μοντέλο μετασχηματιστικής εκπαίδευσης που προάγει τον ψηφιακό εγγραμματισμό και την κριτική σκέψη, στοχεύοντας σε ένα δημοκρατικό σχολείο προσανατολισμένο στην κοινωνική δικαιοσύνη.

3^η Θεματική: Ενδοοικογενειακή Βία

1^η εισήγηση: «Ενδοοικογενειακή βία: ένα επίμονο κοινωνικό ζήτημα με ολέθριες συνέπειες»

Αθανασιάδου Χριστίνα

*Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης*

Είναι γνωστό ότι περίπου 1 στις 3 γυναίκες παγκοσμίως έχει υποστεί κατά τη διάρκεια της ζωής της κάποια μορφή βίας. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι άνδρες ή άλλες κοινωνικές ομάδες όπως τα παιδιά, τα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και οι ηλικιωμένοι/ες δεν υποφέρουν από το ίδιο φαινόμενο. Ωστόσο, η πιο συνηθισμένη μορφή βίας είναι η έμφυλη συντροφική-ενδοοικογενειακή βία, η οποία ασκείται από έναν άνδρα-θύτη εναντίον της γυναίκας συντρόφου του, πρώην ή νυν, εντός ή εκτός γάμου. Οι συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας είναι καταστροφικές, τόσο στο επίπεδο της σωματικής και ψυχικής υγείας των ατόμων που την υφίστανται άμεσα ή έμμεσα (π.χ. γυναίκες και ανήλικα παιδιά) όσο και ευρύτερα σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Επομένως, το ερώτημα που τίθεται είναι πώς ένα τόσο κρίσιμο, παγκόσμιο και αναγνωρισμένο πλέον ζήτημα, με σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία και την κοινωνική ευημερία, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Στο πλαίσιο της παρούσας εισήγησης, θα γίνει μεταξύ άλλων αναφορά στα πολυπαραγοντικά αίτια του φαινομένου, τα οποία και δικαιώνουν την αναπαραγωγή του, καθώς και στην ανάγκη εκπαίδευσης των επαγγελματιών ψυχικής υγείας για την πρόληψη των περιστατικών βίας και την υποστήριξη των γυναικών που έχουν υποστεί συστηματική βία.

3η Θεματική: Ενδοοικογενειακή Βία

2η εισήγηση: «Το Παιδί στον Κύκλο της Ενδοοικογενειακής Βίας: Ένα Πολυπαραγοντικό Κοινωνικό Φαινόμενο και τα Όρια της Θεσμικής Προστασίας»

Σορβατζιώτη Δήμητρα

Τμήμα Νομικής, Πανεπιστήμιο Λεμεσού

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί σύνθετο και πολυπαραγοντικό κοινωνικό και εγκληματολογικό φαινόμενο, το οποίο δεν μπορεί να ερμηνευθεί μονοδιάστατα ούτε να περιοριστεί σε μεμονωμένες εκδηλώσεις βίαιης συμπεριφοράς. Ατομικοί, οικογενειακοί, κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί παράγοντες αλληλεπιδρούν εντός σχέσεων εξουσίας, εξάρτησης και ελέγχου, διαμορφώνοντας ένα δυναμικό και συχνά επαναλαμβανόμενο πλαίσιο βίας. Όταν σε αυτό το περιβάλλον ζουν παιδιά, η διάκριση μεταξύ του ανηλίκου ως άμεσου θύματος (μεταξύ άλλων και σεξουαλικής βίας) και ως «απλού μάρτυρα» καθίσταται ιδιαίτερα προβληματική. Το παιδί που βλέπει, ακούει ή με οποιονδήποτε τρόπο αντιλαμβάνεται τη βία βιώνει το ίδιο μια πραγματικότητα φόβου, ανασφάλειας και απώλειας της αίσθησης προστασίας. Η εισήγηση εξετάζει τον κύκλο της βίας και τους μηχανισμούς μέσω των οποίων η επαναληπτικότητα, η σιωπή, η εξάρτηση και η κανονικοποίηση της βίας μπορούν να εγκλωβίσουν το παιδί σε συνθήκες παρατεταμένης θυματοποίησης. Παράλληλα, εξετάζονται κριτικά η θεσμική αντιμετώπιση του φαινομένου και τα όρια των μηχανισμών πρόληψης, έγκαιρης αναγνώρισης, διερεύνησης και παρέμβασης. Το κρίσιμο ερώτημα δεν είναι μόνο εάν το θεσμικό πλαίσιο προβλέπει την προστασία του ανηλίκου, αλλά κατά πόσον η προστασία αυτή ενεργοποιείται έγκαιρα και λειτουργεί αποτελεσματικά στην πράξη, με σεβασμό στα δικαιώματα και την ιδιαίτερη ευαλωτότητά του και χωρίς να δημιουργεί συνθήκες δευτερογενούς θυματοποίησης. Ο κίνδυνος αυτός αποκτά ιδιαίτερη σημασία στις υποθέσεις σεξουαλικής βίας, όπου η επαναλαμβανόμενη εξιστόρηση του τραυματικού γεγονότος, οι πολλαπλές καταθέσεις και εξετάσεις και η εμπλοκή διαφορετικών θεσμικών φορέων μπορούν να επιβαρύνουν περαιτέρω τον ανήλικο. Αναδεικνύεται, έτσι, η ανάγκη μιας συνεκτικής, διεπιστημονικής και παιδοκεντρικής θεσμικής ανταπόκρισης, ικανής να συνδυάζει την αποτελεσματική διερεύνηση με την ουσιαστική προστασία του παιδιού.

3^η Θεματική: Ενδοοικογενειακή Βία

3^η εισήγηση: «Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις του Ε.Κ.Κ.Α. για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας: Υποστήριξη σε γυναίκες και παιδιά»

Βλάχος Θεολόγος

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα που μπορεί να επηρεάσει ανθρώπους κάθε ηλικίας και κοινωνικής προέλευσης. Συχνά ασκείται μέσα σε ένα περιβάλλον όπου το θύμα αισθάνεται φόβο, ανασφάλεια και αδυναμία να αντιδράσει. Η αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας απαιτεί ενημέρωση, πρόληψη και ουσιαστική στήριξη των θυμάτων. Η οικογένεια, το σχολείο, οι κοινωνικές υπηρεσίες κυρίως όμως η Πολιτεία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία των θυμάτων, στην πρόληψη αλλά και στην παρέμβαση σε περιστατικά βίας. Κανένας άνθρωπος δεν πρέπει να θεωρεί τη βία φυσιολογικό μέρος μιας οικογενειακής σχέσης. Ο σεβασμός και η επικοινωνία πρέπει να αποτελούν τα βασικά θεμέλια κάθε οικογένειας. Η ενημέρωση και η αναζήτηση βοήθειας μπορούν να σώσουν ζωές και να προσφέρουν ένα καλύτερο και ασφαλέστερο μέλλον. Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στην μακρόχρονη εμπειρία του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) στη υποστήριξη των θυμάτων γυναικών και των παιδιών τους μέσα κυρίως από τη λειτουργία των Ξενώνων φιλοξενίας του αλλά και των άλλων άμεσων υπηρεσιών παρέμβασης (τηλεφωνικές γραμμές, κέντρα κοινωνικής στήριξης).

3^η Θεματική: Ενδοοικογενειακή Βία

4^η εισήγηση: «Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις του Ε.Κ.Κ.Α. με θύτες ενδο-οικογενειακής βίας»

Καρανίκος Αθανάσιος

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Η εισήγηση παρουσιάζει τις παρεμβάσεις που γίνονται στο ΕΚΚΑ σε θύτες ενδο-οικογενειακής βίας, και πιο συγκεκριμένα σε άτομα που παραπέμπονται από εισαγγελικές αρχές με σχετικές διατάξεις προκειμένου να παρακολουθήσουν το ειδικό συμβουλευτικό-θεραπευτικό πρόγραμμα που ορίζει ο Ν. 3500/2006 (παρ. 11). Παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία από την εφαρμογή του προγράμματος στο ΕΚΚΑ, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, καθώς και στοιχεία που σχετίζονται με τα άτομα που έχουν παραπεμφθεί. Παρουσιάζονται, επίσης, οι βασικές αρχές του προγράμματος που εφαρμόζεται, και γίνεται ειδική αναφορά στη διαμόρφωση του πρωτοκόλλου εργασίας που θεσπίστηκε στο ΕΚΚΑ σε σχέση με το συμβουλευτικό πρόγραμμα θυτών. Εκτίθεται αναλυτικά η δομή της συμβουλευτικής εργασίας, και συζητούνται ζητήματα σχετικά με το περιεχόμενο: (α) συλλογή πληροφοριών και διερεύνηση κινήτρων, (β) θέματα κοινωνικο-πολιτιστικών παραγόντων, (γ) θέματα ισχύος και ελέγχου στις σχέσεις (φεμινιστικά μοντέλα), (δ) μοντέλα επίλυσης συγκρούσεων και επικοινωνίας, (ε) γνωστικές παρεμβάσεις (επεξεργασία διαστρεβλωμένων αντιλήψεων και επιπτώσεων τους), και συμπεριφορικές παρεμβάσεις (διαχείριση θυμού και κατάπαυση επιθετικότητας). Συζητούνται, επιπρόσθετα, ζητήματα σχετικά με επιδράσεις εξαρτησιογόνων ουσιών/αλκοόλ, ψυχιατρικών θεμάτων κ.λπ. και γίνονται αναφορές στις σύγχρονες τάσεις των προγραμμάτων παρέμβασης. Τέλος γίνεται ειδική αναφορά σε δράσεις υποστήριξης και επιμόρφωσης που οργανώνει το ΕΚΚΑ για επιστήμονες άλλων δημοσίων υπηρεσιών που αναλαμβάνουν συμβουλευτικά προγράμματα για θύτες ενδο-οικογενειακής βίας,. Η εισήγηση ολοκληρώνεται με ορισμένες προτάσεις που αφορούν θέματα βελτίωσης των προγραμμάτων, καθώς και ενιαίας λειτουργίας τους από τους αρμόδιους φορείς.

4^η Θεματική: Βία στον Αθλητισμό

1^η εισήγηση: «Η βία στον αθλητισμό ως σύγχρονο ψυχοκοινωνικό φαινόμενο: ηθικές προκλήσεις, αξίες και ψυχολογικοί μηχανισμοί που ευνοούν την εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών»

Μπαρκούκης Βασίλειος

*Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης*

Η βία στον αθλητισμό αποτελεί ένα σύνθετο και πολυδιάστατο ψυχοκοινωνικό φαινόμενο, το οποίο εκδηλώνεται σε διαφορετικά επίπεδα και μορφές, από τη λεκτική και ψυχολογική κακοποίηση έως τη σωματική βία, τον εκφοβισμό, τη σεξουαλική παρενόχληση και άλλες μορφές παραβατικής συμπεριφοράς. Παρότι ο αθλητισμός συνδέεται παραδοσιακά με αξίες όπως ο σεβασμός, η δικαιοσύνη, η συνεργασία και το ευ αγωνίζεσθαι, συγκεκριμένες κοινωνικές, οργανωτικές και ψυχολογικές συνθήκες μπορούν να ευνοήσουν την κανονικοποίηση ή ακόμη και την ανοχή επιθετικών και καταχρηστικών συμπεριφορών. Η βία στον αθλητισμό επηρεάζεται από το ψυχοκοινωνικό και ηθικό πλαίσιο, που καθορίζει τις αξιακές συγκρούσεις και τους ψυχολογικούς μηχανισμούς που μπορούν να διευκολύνουν την εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι μηχανισμοί της ηθικής αποδέσμευσης, όπως η διάχυση και μετατόπιση της ευθύνης, και η απανθρωποποίηση του θύματος, όπως επίσης και η κανονικοποίηση της βίας, η συμμόρφωση στις ομαδικές νόρμες και η επίδραση των σχέσεων εξουσίας. Παράλληλα, σημαντικός είναι ο ρόλος της έντονης ανταγωνιστικότητας, της πίεσης για επίδοση και νίκη, της κουλτούρας σιωπής και των οργανωτικών πρακτικών που ενδέχεται να περιορίζουν την αναγνώριση και την αναφορά περιστατικών βίας. Για την πρόληψη της βίας στον αθλητισμό ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάγκη ενίσχυσης μιας αθλητικής κουλτούρας που θα στηρίζεται στην ηθική ευθύνη, τον σεβασμό, την ασφάλεια και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Επιπλέον, η πρόληψη της βίας απαιτεί συνδυασμένες παρεμβάσεις σε ατομικό, διαπροσωπικό και οργανωτικό επίπεδο, με στόχο όχι μόνο την αντιμετώπιση παραβατικών συμπεριφορών αλλά και τη δημιουργία ασφαλών και συμπεριληπτικών αθλητικών περιβαλλόντων.

4^η Θεματική: Βία στον Αθλητισμό

2^η εισήγηση: «Διαπροσωπική βία σε ανήλικα άτομα στον αθλητισμό: ψυχολογικές και αναπτυξιακές διαστάσεις και ευρήματα μιας πιλοτικής μελέτης στον ελληνικό χώρο»

Χατζηνικολάου Κορίνα

*Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Ο αθλητισμός συνδέεται με την ευεξία, και με την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της συνεργασίας· ωστόσο, μετά την ανάδειξη πολλών περιστατικών κακοποίησης και ιδίως μετά το κίνημα #MeToo του 2020 στην Ελλάδα, έχει καταστεί ορατός ο συστημικός χαρακτήρας της διαπροσωπικής βίας που υφίστανται ανήλικα άτομα στους χώρους του. Η εισήγηση αποσαφηνίζει τις πολλές μορφές της διαπροσωπικής βίας (ψυχολογική, σωματική, σεξουαλική, παραμέληση, καθώς και την αθλητική βία) στον αθλητισμό, και τους ψυχολογικούς και κοινωνικούς μηχανισμούς που την ευνοούν: την αξιοποίηση σχέσεων εμπιστοσύνης και εγγύτητας ως εργαλείων εκμετάλλευσης, την ασύμμετρη σχέση δύναμης ενηλίκων–ανηλίκων και την κανονικοποίηση της βίας υπό την πίεση του πρωταθλητισμού. Έμφαση δίνεται στις αναπτυξιακές επιπτώσεις για την ψυχική υγεία των παιδιών και εφήβων. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα ευρήματα πιλοτικής μελέτης που αποτύπωσε αναδρομικά βιώματα βίας κατά την παιδική ηλικία (7–17 ετών) σε δείγμα 426 ενηλίκων, με το προσαρμοσμένο στα ελληνικά ερωτηματολόγιο VTAQ. Καταγράφονται οι συχνότητες των μορφών βίας από πρόσωπα εξουσίας και από συναθλητές/-τριες, οι έμφυλες και ηλικιακές διαφοροποιήσεις, καθώς και το προφίλ των δραστών και τα πλαίσια των περιστατικών σεξουαλικής βίας. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τη μεγάλη έκταση και την έμφυλη διάσταση του φαινομένου, αναδεικνύοντας την επιτακτική ανάγκη ανάπτυξης ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου παιδικής προστασίας στον ελληνικό αθλητισμό, με πολιτικές διασφάλισης, ασφαλείς μηχανισμούς αναφοράς και εκπαίδευση των εμπλεκόμενων.

4^η Θεματική: Βία στον Αθλητισμό

3^η εισήγηση: Η πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό: κοινωνικές πολιτικές, θεσμικές παρεμβάσεις και σύγχρονες προοπτικές για ασφαλή αθλητικά περιβάλλοντα

Μαστρογιαννάκης Διαμαντής

Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Είναι ευρέως αναγνωρισμένο ότι τα αίτια που οδηγούν τους οπαδούς να υιοθετήσουν βίαιες συμπεριφορές εντός και εκτός αθλητικών εγκαταστάσεων είναι δυναμικά, πολύπλευρα και πολυεπίπεδα. Κατά συνέπεια, οι απαντήσεις για τον έλεγχο της οπαδικής βίας δεν δύνανται να περιοριστούν αποκλειστικά στην καταστολή και την ποινικοποίηση. Σκοπός της εισήγησης είναι, στο πρώτο μέρος, να παρουσιάσει εν συντομία τους βασικούς άξονες των μέχρι σήμερα στρατηγικών αντιμετώπισης της οπαδικής βίας στην Ελλάδα και στο δεύτερο μέρος να αναπτύξει πτυχές πολιτικών κοινωνικής πρόληψης που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν μακροπρόθεσμα ως ανάχωμα στην εκδήλωση και την αναπαραγωγή της οπαδικής βίας εντός και εκτός των αγωνιστικών χώρων.

4^η Θεματική: Βία στον Αθλητισμό

4^η εισήγηση: «Η αλλαγή της οπαδικής κουλτούρας μπορεί να φέρει αποτελέσματα που ξεπερνούν τα όρια του αθλητισμού»

Παπάς Λευθέρης

Δομή 1ης Φεβρουαρίου 2022 - Εις το Όνομα του Άλκη

Η βία στον αθλητισμό δεν αποτελεί ένα φαινόμενο αποκομμένο από την κοινωνία, αλλά συνδέεται με στάσεις, αξίες και συμπεριφορές που διαμορφώνονται και αναπαράγονται μέσα σε αυτήν. Η «Δομή 1ης Φεβρουαρίου 2022 – Εις το Όνομα του Άλκη», μέσα από τις δράσεις που έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει, επιχειρεί να συμβάλει στην αλλαγή της οπαδικής κουλτούρας, προτάσσοντας τις αξίες της ενσυναίσθησης, του σεβασμού και της συνύπαρξης απέναντι στη βία και τον φανατισμό. Στη συγκεκριμένη εισήγηση παρουσιάζεται η φιλοσοφία και το έργο της Δομής, με ιδιαίτερη έμφαση σε παρεμβάσεις που απευθύνονται στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και επενδύουν στην πρόληψη από τις μικρότερες ηλικίες. Μέσα από την παρουσίαση και αξιολόγηση των μετρήσιμων αποτελεσμάτων αυτών των δράσεων αναδεικνύεται η δυνατότητα του αθλητισμού, λόγω της μεγάλης κοινωνικής του απήχησης, να λειτουργήσει ως όχημα αλλαγής της κουλτούρας της βίας και ως πεδίο καλλιέργειας της ενσυναίσθησης, της αποδοχής της διαφορετικότητας και της ειρηνικής συνύπαρξης των «χρωμάτων». Παράλληλα, παρουσιάζονται δράσεις που απευθύνονται στην ευρύτερη κοινωνία και επιδιώκουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση μιας διαφορετικής οπαδικής και κοινωνικής κουλτούρας, εστιασμένης σε όσα ενώνουν και όχι σε όσα διαχωρίζουν. Η εισήγηση ολοκληρώνεται με πρόσκληση συμμετοχής σε κεντρική δράση της Δομής στο πλαίσιο της Πανελλήνιας Ημέρας Φιλάθλου, μεταφέροντας έτσι το μήνυμα από τη θεωρητική συζήτηση στη συλλογική κοινωνική δράση.

2001–2026 | 25 ΧΡΟΝΙΑ ΨΕΒΕ

25 χρόνια Ψυχολογία στην επιστήμη, στον διάλογο, στην κοινωνία

Εδώ και 25 χρόνια, η Ψυχολογική Εταιρεία Βορείου Ελλάδος υπηρετεί με συνέπεια τον σκοπό που έθεσε από την ίδρυσή της: **την προαγωγή της επιστήμης της Ψυχολογίας, τη διάδοση της ψυχολογικής γνώσης και τη σύνδεσή της με την κοινωνία.** Μέσα από συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, επιστημονικές εκδόσεις και δημόσιες συζητήσεις, αλλά και μέσα από συνεργασίες με Πανεπιστήμια, επιστημονικές εταιρείες και φορείς στην Ελλάδα και το εξωτερικό, η ΨΕΒΕ επιδιώκει να ενισχύει την επιστημονική επικοινωνία και συνεργασία και να φέρνει την ψυχολογική γνώση πιο κοντά στον άνθρωπο και στις ανάγκες της κοινωνίας.

Στα 25 χρόνια αυτής της διαδρομής πολλά έχουν αλλάξει. Παραμένει, όμως, σταθερή η πεποίθησή μας ότι *η επιστημονική γνώση αποκτά την πληρέστερη αξία της όταν μεταφέρεται στην κοινωνία, συνομιλεί με τις ανάγκες της και συμβάλλει στην κατανόηση και την αντιμετώπιση των σύγχρονων προκλήσεων.*

Η Ημερίδα «**Σύγχρονες Μορφές Βίας**», μέσα από τη συνάντηση της επιστημονικής γνώσης, της διεπιστημονικής συνεργασίας και της εμπειρίας κοινωνικών και θεσμικών φορέων, αποτελεί μία ακόμη έκφραση αυτής της διαδρομής.

25 χρόνια μετά, συνεχίζουμε:

- ✓ να προάγουμε την επιστήμη της Ψυχολογίας,
- ✓ να ενισχύουμε την επιστημονική επικοινωνία και συνεργασία,
- ✓ να μεταφέρουμε την ψυχολογική γνώση στην κοινωνία.